

Eget hus og hage

Nordmenn bor i større grad enn andre europeere i de minst kollektive boligformene slik som enebolig, rekkehus og tomannsboliger. Norge skiller seg også ut ved at en stor andel eier boligen: 76 prosent av norske husholdninger eide boligen (1997) mot f.eks. 53 prosent i Danmark og 58 prosent i Sverige (1996).

Arne Andersen

Det er mange tegn på at bolig er høyt prioritert i Norge. Satt på spissen synes nordmenn å satse på de minst kollektive boligformene. Vi bor i betydelig grad "for oss selv" i enebolig, rekkehus, tomannsbolig osv. Og vi foretrekker å være "vår egen herre", å eie boligen framfor å leie den. Også i de fleste søreuropeiske land eier husholdningene i overveiende grad boligen, men i disse land bor flertallet i leiligheter. I Norge bodde 79 prosent av husholdningene i 1997 i frittliggende enebolig eller andre småhus som f.eks. rekkehus og tomannsboliger, mens gjennomsnittet i de 15 EU-land i 1996 var 53 prosent. Bare i Irland og Storbritannia var andelen større enn i Norge. Andelen i småhus er høy i Norge også i nordisk sammenheng, i andre nordiske land bor 50-60 prosent i småhus. I Italia og Spania bodde bare vel en tredel i småhus.

Forskjellen til det øvrige Europa er ikke fullt så markant for eieforhold som for type hus. I Norge bodde 76 prosent av husholdningene i eid bolig (1997) sammenlignet med gjennomsnittlig 60 prosent (1996) for de 15 EU-land. Norge ligner her de søreuropeiske land, mens de andre nordiske land, med unntak av Island (81 prosent eide boliger), har betydelig lavere andel eiere. Eierandelen er høy i Norge særlig når en tar i betraktning at en betydelig del av befolkningen bor alene sammenlignet med resten av Europa. Blant enpersonhusholdninger er eierandelen lav. Dette gjelder særlig for unge mennesker.

Små husholdninger i nord, store i sør

Boligen er rammen om husholdningen. Det er store forskjeller i husholdningsstruktur mellom europeiske land. Disse forskjellene er også viktige når en skal beskrive hvordan en bor i Europa. De nordiske landene, Tyskland og Sveits skiller seg ut ved at husholdningene i gjennomsnitt er små (2,1-2,3 personer) og andelen personer som bor i enpersonhusholdninger er forholdsvis høy (15-24 prosent, Norge 19 prosent).

Også de søreuropeiske land og Irland skiller seg ut, det gjelder særlig Spania og Portugal. Husholdningene er her forholdsvis store (2,7 eller større, 3 eller større i Spania, Portugal og Irland) og ved at det er få enpersonhusholdninger (8 prosent eller mindre av alle personer bor alene, 4 prosent i Spania og Portugal). Ikke minst er det store forskjeller når det gjelder ungdom. I Norge, Sverige og Finland (tall for Danmark mangler) bodde 25-30 prosent av 20-29-åringene i 1996 alene, men i Irland og de søreuropeiske land bodde under 8 prosent av de unge alene, i Spania og Portugal bare et par prosent. Det betyr antakelig at i disse land bor unge hos familien til de selv stifter familie. Dette har betydning når en sammenligner boforholdene

ellers, fordi ungdom som bor for seg selv oftere enn andre bor dårlig og bor til leie.

God boligstandard i Europa, men trangt i sør

Boligstandarden målt ved om en viss minimumsstandard er oppfylt, er stort sett god i EU-landene. I gjennomsnitt for EU-landene manglet 4 prosent av husholdningene enten WC, bad eller innlagt vann (1996). Bortsett fra Portugal, der 21 prosent har slike mangler, er det i de aller fleste EU-land ellers 3-7 prosent med slike mangler. I Norge mangler vi opplysninger om innlagt varmt vann og vi kan derfor ikke sammenligne direkte. Andelen som mangler bad eller WC er i underkant av 2 prosent.

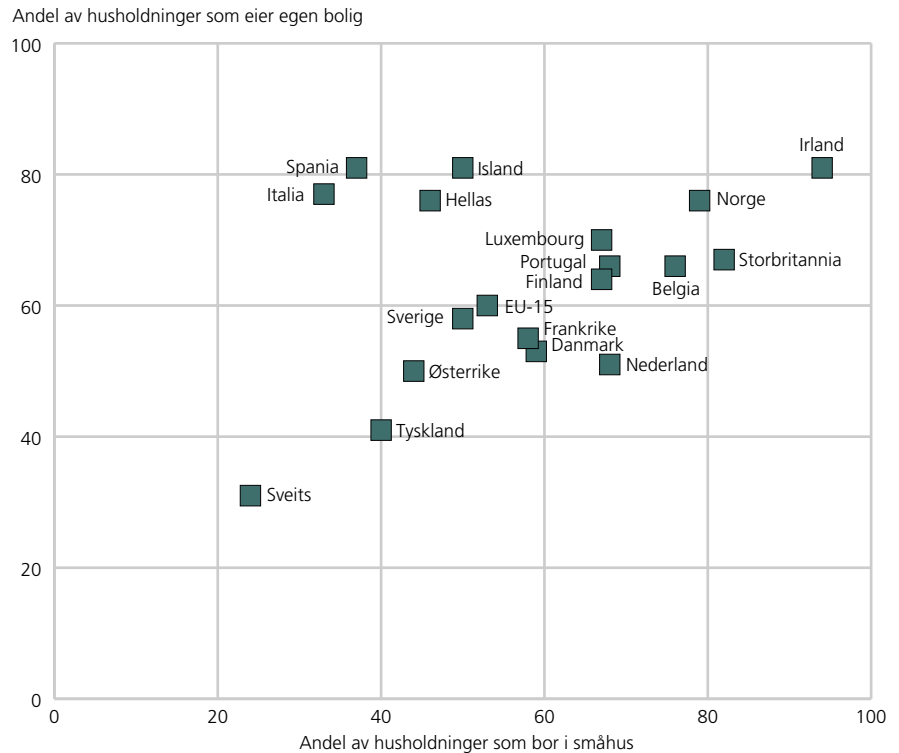
Mens et minimum av boligstandard således er oppnådd i det meste av EU, er det betydelig større forskjeller i hvor romslig folk bor. Tar man utgangspunkt i andelen som bor trangt, et objektivt mål på romslighet som setter antall rom i boligen i forhold til antall personer som bor der, viser statistikken at Norge tilhører den best stilte delen av Europa. I Norge bodde bare 5 prosent (1997) i boliger der det er flere personer enn rom (denne definisjonen av trangboddhet avviker fra den en vanligvis bruker i Norge, der enpersonhusholdninger som bor i boliger med ett rom også regnes å bo trangt). I EU er det bare Sverige og Nederland som har mindre andel som bor trangt (1996). I gjennomsnitt for EU-landene bor 17 prosent trangt. Størst andel trangbodde er det i Sør-Europa der mellom 25 og vel 40 prosent bor trangt.

Ifølge en subjektiv vurdering ("Er det for liten plass i boligen?") plasserer Norge seg imidlertid omtrent midt på treet, 13 prosent sier de har for liten plass, litt mindre enn gjennomsnittet for EU-landene (16 prosent). Portugal, Hellas og Spania er de eneste landene med mer enn 20 prosent som mener de har for lite plass. Når en vurderer disse tallene er det viktig å ta hensyn til at i et slikt subjektivt spørsmål vil ambisjonsnivå spille inn. I tillegg kommer at vi regner med at dette målet ikke bare blir påvirket av antall rom i boligen, men også av boligarealet.

Relativt lave boutgifter i Norge

Nordmenn prioriterer bolig høyt, de bor i stor grad i eneboliger som er forholdsvis dyre å bygge og eier som oftest boligen, og har boliglån som må forrentes. Betyr det at boutgiftene i Norge er høyere enn i andre land i Europa? Det er vanskelig å sammenligne boutgifter direkte mellom land. En måte å sammenligne boutgifter på er å se dem i forhold til samlet forbruksutgift.

Figur 1. Andel av husholdninger i EØS-land som bor i småhus og som eier boligen

¹ Norge 1997.

Kilde: Living Conditions in Europe, Eurostat 2000.

Tabell 1. Boligstandard og romslighet. 1996

	Andel husholdninger		Andel personer som bor trangt
	med lav boligstandard*	med liten plass	
EU-15	4	15	17
Belgia (B)	7	14	10
Danmark (DK)	3	16	9
Tyskland (D)	5	11	11
Hellas (EL)	:	24	42
Spania (E)	4	22	26
Frankrike (F)	5	12	14
Irland (IRL)	7	12	24
Italia (I)	5	17	31
Luxembourg (L)	3	9	11
Nederland (NL)	1	10	3
Østerrike (A)	7	16	17
Portugal (P)	21	28	32
Finland (FIN)	5	16	23
Sverige (S)	:	16	2
Storbritannia (UK)	0	19	9
Norge (NO)	2**	13	5

* Mangler enten WC, bad eller innlagt varmt vann.
 ** Mangler enten WC eller bad.
 Kilde: Living Conditions in Europe, Eurostat 2000. Boligstandard og romslighet. 1996.

Norge ligger i det lavere skikt for boutgiftsandel, med 22 prosent av de totale forbruksutgifter til bolig, lys og brensel, sammen med flere av de søreuropeiske land, samt Island og Irland. I de fleste av disse land er andelen eiere høy. Det kan også spille en rolle at husholdningene i de søreuropeiske land er forholdsvis store. Det er forholdsvis liten spredning i boutgiftsandelen i Europa, den varierer fra 18 prosent på Island til 30 prosent i Sveits.

Boutgiftsandelen i Norge var tidligere på et høyere nivå, 1988-1992 var den 26 prosent. Men etter rentenedgangen i 1993 ble andelen betydelig redusert. Slike gjennomsnittstall kan naturligvis dekke over store forskjeller mellom befolkningsgrupper. Vi har ikke hatt

noen mulighet for å sammenligne boutgiftsandel for grupper som f.eks. yngre enslige som vi vet har store boligutgifter sett i forhold til de totale utgiftene.

Kilder

Social Portrait of Europe. Eurostat 1998.

Living Conditions in Europe. Statistical pocketbook . Eurostat 2000.

European social statistics: Income, poverty and social exclusion. Eurostat 2000.